

RECENSIES

METAFYSICA

J.D.J. Buve en L.E. Fleischhacker, (red.), *Metafysica op het scherp van de snede*, (Onder auspiciën van de Stichting Rudolf von Laun Instituut voor toegepaste metafysica). Leeuwarden, Universitaire Pers Fryslân, 2000, 459 blz., € 39, ISBN 90 76902 01 1.

Een vreemd boek. Iemand (J.D.J. Buve) ontwikkelt een ongewone metafysische theorie. Roept een aantal mensen samen die het slechts op weinig punten met hem eens zijn, maar die samen het belang van de metafysica willen bepleiten. Legt hen dingen in de mond die zij niet beweerd hebben om de discussie te animeren. Weet op een bepaald ogenblik niets anders te antwoorden dan Oehoehoehoehoehoe!!! Met een foto van Einstein die zijn tong uitsteekt. Wie zou nog weerstaan aan de verzoeking om dat fraai en zorgvuldig uitgegeven boek even onder de loep te nemen?

Inzet van de discussie is de Plato-interpretatie van J. Buve die de traditionele opvatting van een dubbele werkelijkheid ombuigt tot zijn leer van een dubbele waarheid. De auteur loochent niet het bestaan van twee werkelijkheden, maar weigert het transcendente karakter van de ideeën te erkennen. Volgens hem gaat het om twee gelijkwaardige werkelijkheden, waarbij de metafysische werkelijkheid het "contradictoire tegendeel" is van de alledaagse werkelijkheid (p. 233). Deze laatste is de werkelijkheid van onze empirische ervaring. De eerste daarentegen is niet een normatieve werkelijkheid van een hogere orde die ons transcendeert, maar de werkelijkheid van onze intuïtie die met de gangbare werkelijkheid conflicteert. Bijgevolg gaat het hier om een subjectieve werkelijkheid. J. Buve meent dat enkel de filosofen van de Griekse polis op zo'n idee konden komen. Zij hebben het 'wezen' der dingen ontdekt. "Dat wezen is alleen het contradictoire tegendeel van wat aanwijsbaar is en daarom is het per definitie 'onvoorstelbaar'" (p. 226). Daar waar de aanwijsbare werkelijkheid ons de feitelijke realiteit van de keuzevrijheid laat ervaren, leert de intuïtie van het wezen van de vrijheid ons het verantwoordelijkheidsbesef, "en dat ofschoon zij elkaar contradictoir uitsluiten" (p. 226). De democratie is maar mogelijk omdat zij in naam van de intuïtie de gangbare praktijken kan tegenspreken. De lezer krijgt de indruk dat Buve de tweehed empirie-idee zoekt om te buigen tot feitelijke-ideaal, op zo'n manier dat het ideaal datgene wordt waaraan de empirie onophoudelijk verraad pleegt.

Het spreekt voor zichzelf dat deze opvatting van de dubbele waarheid stof tot discussie geeft aangaande de 'ware betekenis' van het platonisme en zijn universalieënleer. J. Buve en H. Berger treden hier onderling met elkaar in discussie (p. 217-257). Daarna volgt er een kritische uiteenzetting met Jeroen Bartels interpretatie van Descartes' subject, gelegenheid voor Buve om zijn gedachten uiteen te zetten over de wederzijdse uitsluiting van metafysica en scheppingsgedachte. Tot L. E. Fleischhacker de vraag stelt of het 'Metafysisch Manifest' (1996) van Buve in feite een manifest is of occult. Buve's antwoord: "wat baten kaars en bril? ...". Echt eens iets helemaal anders aan het firmament van de filosofie, zeker bestemd voor wie van geanimeerde filosofische discussies houdt in

geschreven vorm: 'metafysica op het scherp van de snede'. Aan de lezer om te oordelen of hij het genre lust en wat hij er zelf van vindt.

Ignace VERHACK

*

MODERNE SOCIOLOGIE

H. Blokland, *Een rehabilitatie van de politiek 1. De modernisering en haar politieke gevolgen: Weber, Mannheim en Schumpeter*. Amsterdam, Boom, 2001, 328 p. ISBN 90 5352 694 3.

"Een onbegrensd streven naar onafhankelijkheid of ongebondenheid leidt echter tot vrijblijvendheid en oppervlakkigheid, en, paradoxaal, tot de ondermijning van de sociale condities tot zelfbepaling." Met deze woorden schetst Blokland de paradox van het huidige sociale en politiek-maatschappelijke kader en haar existentiële implicaties waarin zich individu en burger bewegen.

In zijn zoektocht naar de gevolgen van de modernisering voor de politieke vrijheid van burgers om als politieke actoren binnen de democratie de inrichting en ontwikkeling van de samenleving te beïnvloeden, stelt Blokland zich de vraag of de problemen die de modernisering meebrengt eigenlijk wel kunnen opgelost worden binnen de bestaande politieke structuur. Immers, wanneer de huidige politiek-maatschappelijke malaise inherent is aan de modernisering zelf, kunnen schijnbare oplossingen binnen dat systeem zelf de situatie enkel maar verergeren. Concreet betekent dit dat 'nieuwe' politieke concepten zoals 'deregulering', 'decentralisatie', 'privatisering', 'vermarkting', 'individualisering', 'flexibilisering' en 'mondialisering' geenszins een tegenbeweging kunnen vormen tegen de modernisering met haar rationalistisch, gedifferentieerd en geïndividualiseerd karakter. Integendeel, al deze concepten zijn de producten van éénzelfde maatschappelijke en theoretische context. De groei van een instrumentele rationaliteit ten nadele van een waardenrationaliteit en de visie op de maatschappij als complex, pluriform en onoverzichtelijk, een visie die aan differentiëring en individualisering ten grondslag ligt, zijn elementen van hetzelfde kader als dat van het emancipatorische vrijheidsstreven, dat precies door de modernisering lijkt te worden bedreigd.

Deze paradox van vrijheid en vervreemding wordt doorheen Bloklands werk op twee manieren opgevat en uitgewerkt, ten eerste op het niveau van de descriptie van het politiek-maatschappelijk gebeuren, en ten tweede op het vlak van de theorie over dit gebeuren. Op het niveau van de descriptie kan worden gesteld dat enerzijds het individu zich lijkt te hebben bevrijd van beperkende maatschappelijke condities, maar dat anderzijds datzelfde individu zich bedreigd weet door het bestaande politiek-maatschappelijk kader en door de sociale mechanismen, die zich in grote mate buiten hem afspelen, moeilijke te benoemen of te bevatten zijn en nog onmogelijker zijn te veranderen of te beïnvloeden. Op het niveau van de theorie kunnen in de geschiedenis van